

רקע היסטורי למדריך-נספח
על בסיס הרצאה של שאול אריאלי – רקע ל 7/10/23

ציר זמן, רצועת עזה ושליטה

1949 - רצועת עזה בשליטת ממצרים בהתאם להסכמי שביתת הנשק אין גדר מפרידה בין הרצועה לישראל. לתוך עזה נכנסו במהלך מלחמת 1948. ב - 1949 האוכלוסייה ברצועה הייתה פחות מ 100,000 איש, ונכנסו אליה מעל 200,000 פליטים, שהגיעו מכפרים פלסטינים מאזור אשדוד והסביבה, קריית מלאכי, ודרומה לכיוון באר שבע. גם בהמשך היו פלסטינים שהועברו על ידי ישראל לעזה (בדואים וכאלו שנשארו באשקלון. יש לזה השלכות חברתיות אדירות על כל האזור. 70% מאוכלוסיית הרצועה היו פליטים לכן יש פעילות גדולה מאוד של אונרי"א אשר מספקת עבודה, חינוך רווחה וכו' עד היום. למעשה, הסכם שביתת הנשק יוצר את היצור הזה של רצועת עזה שאין בו משהו טבעי כי היו ישובים ערביים מסביב ותמיד זה אזור שהיה חלק מהגדרה טריטוריאלית רחבה יותר- אימפריה בריטית/ עותמאנית וכו' גם בהצעות חלוקה שונות לפני 48. מצרים לא סיפחה אותו וזה נשאר כשטח כבוש בממשל צבאי מצרי נפרד.

בזמן זה ישראל מקימה ישובים רבים מסביב לרצועה לשם קליטה עליה אך גם לשם צורך בטחוני וחיזוק האחיזה בשטחים שמסביב לרצועה ולמנוע מהפליטים לחזור לשטחים אלו, ולאדמות האלו. בקו הראשון קיבוצים, בשני יישובי עולים, ובשלישי עיירות פיתוח. כאשר במקביל מתחיל השלב הראשון של ההתנגדות והאיומים מתוך עזה כנגד ישראל בצורה של פעילות פדיון- חבלה ופגיעה בישובים הסמוכים לה.

1956 - מבצע סיני: פעולות הפדיון הם חלק ממה שמוביל למבצע סיני אז ישראל (חטיבה 10) כובשת את רצועת עזה וישראל מחזיקה את עזה במשך חמישה חודשים. ובלחץ מעצמות המערב ישראל יוצאת מהרצועה ונפרס שם כוח או"ם להיות שם עד 67.

1967 במלחמת ששת הימים ישראל כובשת את חצי האי סיני והרצועה. ומוטל ברצועה ממשל צבאי. בהמשך גם מתחילה ההתיישבות יהודית בצפון סיני ובתוך הרצועה- ניצנים וכפר דרום וגוש קטיף בדרום היהודית בדרום הרצועה.

1979 - 1982 חתימה ויישום הדרגתי של הסכם השלום עם מצרים חבל ימית, מפונה וחלקו מתיישב בצפון הרצועה וחלקו בעוטף עזה.

1987 האינתיפאדה הראשונה בה עלתה מדרגה האלימות מרצועת עזה כלפי הישובים ברצועה שהיו נתונים לפיגועים והפגזות ודרשו שמירה רבה לאורך כל השנים קדימה

1993 הסכם אוסלו - הסכם קהיר: עזה ויריחו תחילה. במסגרת הסכמי אוסלו בין ישראל לרשות הפלסטינית עזה היא הראשונה שמועברת לניהול הרשות הפלסטינית כך שישראל נשארת להחזיק בישובים היהודים ברצועה, אבל יתר השטחים עוברים לשלטון הרשות הפלסטינית.

2005 ההתנתקות- במסגרת תכנית ההתנתקות ישראל מפנה 17 ישובים ואת נוכחות צה"ל מכל הרצועה. הטענות להתנתקות היו בעיקר מערכת הביטחון האדירה שנדרשה לשמירה על כל בית וכל ישוב שם. וכן הפגיעה הרבה בחיילים ששירתו שם כדי לאבטח את הישובים ואת הרצועה במיוחד ידוע ציר פילדלפי הגובל במצרים. חלק מהביקורת הייתה על עצם פינוי הישובים מן מן האדמה וחלק יותר על כך שהפינוי נעשה באופן חד צדדי שלא במסגרת הסכם ולא לא בעבור שום תמורה מן הצד הפלסטיני.

2006 מתקיימות בחירות ברצועה וחמאס זוכה ברוב בפרמט (הציבור הפלסטיני יחס את ההתנתקות כהצלחה של החמאס. ישראל גם לא נתנה את עזה לרשות. שבתקופת המוקדמת דווקא היתה להם בהתחלה יותר אהדה לפני עליית חמאס.

2007 חמאס השתלט באופן צבאי על הרצועה וחסלו את אנשי פתח בכוח הזרוע ובהוצאות להורג. אבל לא את הרשות משלמת משכורות של נושאי משרה ציבורית. (ישראל לא התערבה בסכסוך הפנים- פלסטיני הזה. השתלטות זו הובילה לפיצול בין הגדה לרצועה ולהטלת מצור על העזה על ידי ישראל.

מאז חמאס שולט ברצועה עצמה אבל הגבולות- הימיים, האוויריים והיבשתיים בשליטת ישראל.

יש מעברים - לאנשים ולסחורות דרך ישראל ויש את מעבר רפיח שמוביל למצרים. אין לישראל שליטה על מעבר רפיח. ההחלטה היא של מצרים אבל לישראל יש תיאום איתה.

2008 – מבצע עופרת יצוקה, במסגרת המבצע ישראל פוגעת בצורה אינטנסיבית באוכלוסייה אזרחית כדי לפגוע בחמאס וזה הפתיע אותם.

גיאוגרפי

רצועת עזה- העיר עזה היא העיר הפלסטינית הכי גדולה יותר מחברון ושכם ורמאללה יש ערים נוספות ברצועה ויש מחנות פליטים. מחנות צפוניים ודרומיים ליד הערים המרכזיות ויש ריכוז מחנות במרכז הרצועה. מרבית האוכלוסייה היא צאצאי פליטים ונתמכת.

עוטף עזה-

מועצה צפונית חוף אשקלון במרכזה אשקלון
מ"א שער הנגב במרכזה שדרות
מ"א שדות נגב- דתית לאומית- במרכזה נתיבות
מועצה אזורית אשכול- הכי גדולה (פי שלושה מרצועת עזה).
יותר בעומק שטח ישראל יש את מועצה אזורית מרחבים שבתוכה אופקים וגם הם ספגו הרבה במתקפת 7/10.
עיקר ההתיישבות במועצות אלו היא קיבוצים שבמרכז עיר מרכזית.

חמאס

פעיל משנות ה-80 זוהה תחילה כארגון צדקה שישראל תמחה בו כחלופה לאשף. ופעילותו היתה אחרת (הוא עדיין עוסק בפעילות רווחה גם כיום)
ב 1987 הוקם כארגון פוליטי יותר על ידי השייח יאסין ועסק בטרור באינתיפאדה הראשונה.
ארגון דתי איסלאמי-פלסטיני, תנועת בת של האחים המוסלמים ולא כלל ערבי.
פירוש השם- קנאות, התלהבות, גבורה.
מוכר כארגון טרור ברוב המדינות הדמוקרטיות וכארגון לגיטימי במדינות כמו סין, רוסיה, טורקיה. אינו מכיר בישראל.
מחלוק לזרוע מדינית- קובעת את מדיניות הפנים של התנועה ומארגנת אותו. מחולק לשלושה חלקים- עזה, גדה והגולה.
ראש השלכה המדינית היום הוא יסמאעיל הנייה, שיושב בקטר. נבחר על ידי מועצת השורא, ולזרוע צבאית.

מטרת הארגון הוא הקמת מדינה פלסטינית על כל השטח של מדינת ישראל ושטחי יש"ע. מתחרה בשליטה על החברה הפלסטינית מול אש"ף. שואפים להיות המייצגים הפלסטינים על ידי החלפת אשף אבל בגלל המעמד של אשף בקהילה הבין לאומית הם מנסים להשתלט על אשף מבפנים ולהפוך לנציג הלגיטימי של הפלסטינים.
יש להם סבלנות לתהליך ארוך טווח ונכונות להתאים עצמם למצב.
גם בתוכו יש תפיסות שונות כאלו שיותר בעד פיוס וכאלו שנגד.
האסטרטגיה שלהם היא להפעיל את כל החזיתות. לגייס פעילים מלבנון, הגדה, עזה, מזרח ירושלים ומתוך ערביי ישראל. לכן לא מספיק לחסל את חמאס בעזה. יש להם חוליות ותשתיות בעוד מקומות.

יצור נשק העזה-

יצור עצמי - על בסיס חומרים שנכנסים לרצועה שיש להם שימוש אזרחי ומשתמשים בו לטובת שימוש צבאי.

בנוסף, ישנה הברחה יבשתית דרך סחורות שנכנסות מכרם שלום. הברחה ממעבר רפיח (יחסית מעט אבל זה נצבר עם הזמן). היו להם גם מנהרות הברחות דרך חצי האי סיני אבל המצרים מנעו אותם ויש הברחה ימית יותר משמעותית. חמאס בנתה מנהור אדיר תת קרקעי תחת הרצועה

מדיניות ישראל כלפי החמאס בשנים האחרונות מאז 2009. ישראל פועלת למנוע הקמת מדינה. ובשנים האחרונות אף סיפוח שטחי יהודה ושומרון ללא עזה. פעילות המדינה למניעת הקמת מדינה פלסטינית על ידי החלשת הרשות הפלסטינית שהיא המוכרת כגורם מייצג של הפלסטינים על ידי הגורמים הבינלאומי. ועל כך ממשלות נתניהו תמכו בהעברת כספים לחמאס כיוון והם גורם מתחרה לרשות. זו מדיניות שמנסה לתמרן את המצב ולהלך על חבל דק. מצד אחד לחזק את החמאס אב לשלוט על

הטרור. מחקרים מראים כי ישראל כמעט לא התייחסה לעזה, ההתייחסות היתה רק ממבט של התמודדות עם טרור ולא כהסדר אלטרנטיבי לשלטון חמאס. ישראל יצרה תלות אדירה של הרצועה בה.

המכשול מסביב לעזה - ישראל בנתה מכשול אדיר מסביב לרצועה החל מגדר ב 1994. אך תמיד נאלצו לשדרג אותה ותמיד מצאו דרך לעקוף אותה. שאול אריאלי מסביר כי בכל העולם מכשולים מעולם לא הצליחו לעצור מעבר של מסתננים שרצו בכך. לפליטי הרצועה אין איך לצאת ממנה ועדיין יש משם הגירה שלילית. בתקופה האחרונה היו מעברים של פועלים עזתים לעבודה בישראל,

לטענת שאול אריאלי- גם אם ימגרו אותו צבאית עדיין יש לו אחיזה חזקה באוכלוסייה הפלסטינית הוא עבד על זה הרבה זמן והיום יש לו השפעה גדולה מאוד בגדה המערבית.. לטענתו תהליך מדיני יפגע בחמאס יותר מכל דבר אחר מול הרשות הפלסטינית.